

Postprint version : 1.0

Journal website : <https://www.de-eerstelijns.nl/>

This is a Nivel certified Post Print, more info at nivel.nl

Kiezen huisartsen andere zorgverleners in de nabijheid?

Marieke Zwaanswijk, Bram Elffers, Robert Verheij, Dinny de Bakker

Om de toenemende vraag naar en kosten van de gezondheidszorg het hoofd te kunnen bieden, is een sterke geïntegreerde eerstelijnszorg nodig. Dit vereist een goede samenwerking tussen de zorgverleners. Vestiging bij elkaar in de buurt kan deze samenwerking faciliteren. Maar zijn eerstelijns zorgverleners in elkaars nabijheid gevestigd en werken zij samen met collega's in de buurt?

Overheid en veld zijn het erover eens dat de eerstelijnszorg generalistisch, goed bereikbaar, toegankelijk en betaalbaar moet zijn. In dit kader zet het ministerie van VWS in op het stimuleren van zorg in de buurt van patiënten. Organisaties van eerstelijns zorgverleners legden recent dezelfde ambitie vast. Zorg in de buurt sluit volgens de minister goed aan bij wat mensen willen en is vaak kwalitatief goed en efficiënt. Een goede samenwerking tussen zorgverleners wordt hierbij van groot belang geacht. Het kan een belangrijke eerste stap zijn om een formeel samenwerkingsverband op te zetten. Ook voor patiënten is het gemakkelijk als zorgverleners bij elkaar in de buurt gevestigd zijn, omdat zij in dat geval minder ver hoeven te reizen als zij naar een andere zorgverlener verwezen worden. Tot nu toe is echter niet bekend of Nederlandse eerstelijns zorgverleners bij elkaar in de buurt gevestigd zijn en in hoeverre zij samenwerken met nabij gevestigde zorgverleners.

Huisarts centraal

De huisarts speelt een centrale rol in de eerstelijnszorg en is daarom naar verwachting bij veel vormen van samenwerking in de eerste lijn betrokken. Daarom onderzochten wij op basis van landelijke gegevens of eerstelijns zorgverleners of zorginstellingen (fysiotherapeuten, oefentherapeuten Cesar en Mensendieck, diëtisten, eerstelijnspsychologen, apotheken en huisartsenposten) in de buurt van huisartsenpraktijken gevestigd zijn. Hiervoor maakten we gebruik van gegevens uit het register van het Algemeen Gegevensbeheer Zorgverleners (AGB-register), dat adresgegevens van alle Nederlandse zorgverleners en -praktijken bevat. In dit register zijn de adressen van huisartsenpraktijken (N=5470) opgezocht, evenals de adressen van gezondheidscentra waarin tenminste één huisarts werkt die niet ook in een van de huisartsenpraktijken werkt (N=292).

Kleine afstanden

De afstanden tussen huisartsenpraktijken en praktijken van andere eerstelijns zorgverleners zijn bepaald op grond van de 4-cijferige postcodes, waarbij is uitgegaan van de afstand over de weg. De praktijkadressen van de andere eerstelijns zorgverleners zijn ontleend aan het AGE-register. De resultaten zijn bemoedigend. Huisartsenpraktijken en andere eerstelijns zorgverleners of zorginstellingen (vooral fysiotherapeuten, eerstelijns-psychologen en apotheken) zijn vaak bij elkaar

in de buurt gevestigd (Tabel 1). Dit houdt niet automatisch in dat er samenwerking is tussen de betrokken zorgverleners, maar vestiging bij elkaar in de buurt kan het opzetten van een samenwerkingsverband vergemakkelijken. In de noordelijke provincies en Zeeland (Figuur 1) en weinig tot niet verstedelijkte gebieden (data worden niet getoond) zijn de afstanden tussen eerstelijns zorgverleners groter. Dit kan de samenwerking tussen zorgverleners nadelig beïnvloeden. Anderzijds kan een te grote clustering van eerstelijns zorgverleners op het platteland ertoe leiden dat de reisafstand voor sommige patiënten toeneemt, waardoor de toegankelijkheid van de zorg juist kan afnemen.

[Tabel 1], [Figuur 1]

Daadwerkelijk samenwerken?

De vestiging bij elkaar in de buurt garandeert nog niet dat eerstelijns zorgverleners daadwerkelijk met elkaar samenwerken. Daarom onderzochten wij in een steekproef van huisartsen of zij samenwerken met de eerstelijns zorgverleners die het dichtst bij hun praktijk gevestigd zijn. Hiervoor is in mei 2011 aan 64 huisartsen (respons: 79%) uit het Landelijk Informatie Netwerk Huisartsenzorg (LINH) via een enquête gevraagd bij welke fysiotherapeuten, oefentherapeuten, diëtisten, eerstelijnspsychologen, apotheken en huisartsenposten het merendeel van hun patiënten behandeld wordt. Ook deze resultaten zijn hoopvol: de meeste huisartsen die de enquête invulden werken samen met de dichtstbijzijnde apotheek, huisartsenpost, fysiotherapeut en oefentherapeut. Voor eerstelijnspsychologen ligt dit anders. Hoewel bij ruim 80% van de huisartsenpraktijken een eerstelijnspsycholoog op hetzelfde adres of binnen een straal van minder dan een kilometer gevestigd is, werkt slechts een derde van de geënquêteerde huisartsen samen met de dichtstbijzijnde eerstelijnspsycholoog (Tabel 2). De specialisaties van eerstelijnspsychologen kunnen hierbij een rol spelen: huisartsen verwijzen sommige patiënten waarschijnlijk naar psychologen met een specifiek deskundigheid, die minder dicht in de buurt gevestigd kunnen zijn.

Relevantie voor beleid

Onze resultaten zijn relevant in het licht van het huidige beleid van het ministerie van VWS, waarin de vestiging van eerstelijnszorg in de buurt van patiënten gestimuleerd wordt. In de huisartsenzorg bestaat deze zogenaamde 'zorg in de buurt' al. De meeste Nederlanders wonen dicht bij een huisarts. Ons onderzoek laat zien dat andere eerstelijns zorgverleners of zorginstellingen vaak in de buurt van huisartsenpraktijken gevestigd zijn.

[Tabel 2]

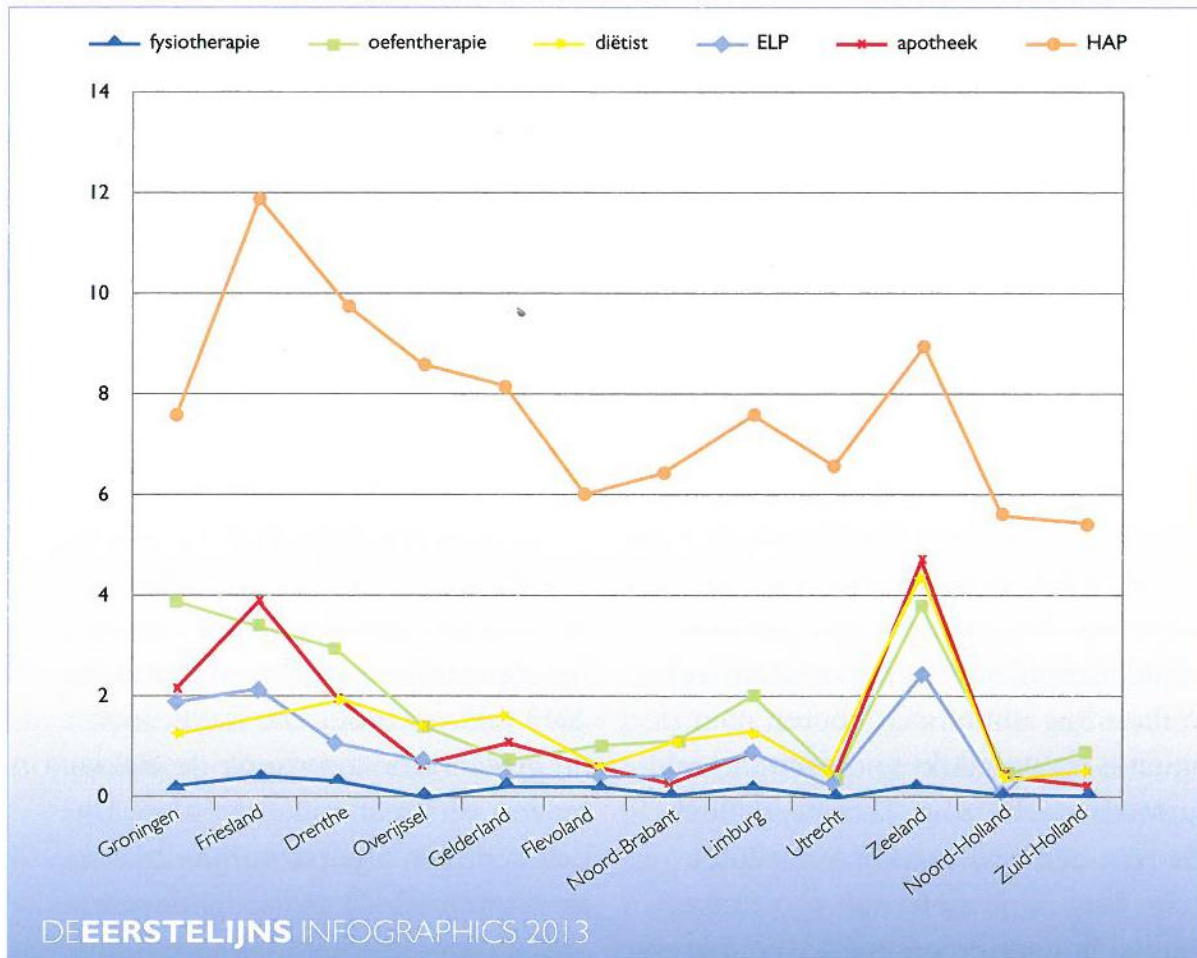
Het is daarom aannemelijk dat deze zorg ook in de buurt van patiënten aangeboden wordt en dat zorg in de buurt in veel gevallen al realiteit is. Aanvullend onderzoek naar de afstand tussen eerstelijns zorgverleners en hun patiënten is nodig om gerichter na te gaan in hoeverre zorg in de buurt al gerealiseerd is en of hierin verschillen bestaan tussen soorten zorgverleners of geografische gebieden. Dit kan aanknopingspunten opleveren voor het stimuleringsbeleid van het ministerie van VWS.

Tabellen en figuren

Tabel 1 Afstand tussen huisartsenpraktijken (N=5762) en andere soorten eerstelijns zorgverleners, in percentages (* = niet hetzelfde adres)

	zelfde adres	<1 km*	1 t/m 5 km	6 t/m 10 km	>10 km
Fysiotherapeut	23,9	73,5	2,2	0,4	0,0
Oefentherapeut	7,9	55,5	30,2	5,3	1,2
Diëtist	19,3	52,4	22,3	5,0	1,0
Eerstelijnspsycholoog	13,6	68,7	13,5	3,9	0,3
Apotheek	16,0	65,2	12,4	4,8	1,7
Huisartsenpost	0,0	7,6	43,9	25,8	22,7

Figuur 1 Gemiddelde afstand in kilometers tussen huisartsenpraktijken (N=5762) en de dichtstbijzijnde eerstelijns zorgverlener, per provincie (ELP=eerstelijnspsycholoog, HAP=huisartsenpost)

Tabel 2 Samenwerking tussen huisartsen en andere eerstelijns zorgverleners (* = aantal huisartsen dat gegevens heeft aangeleverd over samenwerking met eerstelijns zorgverlener, slechts 26 huisartsen (4%) hebben gegevens aangeleverd over samenwerking met diëtisten. Deze gegevens worden niet getoond).

	N*	% huisartsen dat samenwerkt met dichtstbijzijnde zorgverlener
Fysiotherapeut	56	64,3
Oefentherapeut	40	62,5
Eerstelijnspsycholoog	51	33,3
Apotheek	60	93,3
Huisartsenpost	63	92,1